בית משפט השלום בראשון לציון

תא"מ 5576-03-16 אלבר ציי רכב (ר.צ.) בע"מ נ' עסאי ואח'

לפני כבוד השופט אילן בן-דור
תובעים אלבר ציי רכב (ר.צ.) בע"מ חברות 512642281
-נגד-
נתבעים 1. לודפי עסאי ת"ז 026522136
2. סהאד בשתאוי ת"ז 028260933

החלטה

תוכן

א. מבוא המחדד עובדה שעל אינטרס ציבורי צדדים לא רשאים למחול: 1
ב. הרקע הדיוני: 2
ג. ההכרעה: 3
ד. הפן המשפטי: 4
ד1 (א) המסגרת הנורמטיבית הכללית הנוגעת לביטול ההחלטה במעמד צד אחד: 4
המועד הקצוב להגשת בקשה לביטול החלטה במעמד צד אחד: 5
סוגי מקרים הרלבנטיים לביטול החלטה שנתנה במעמד צד אחד: 5
השיקולים המרכזיים שחובה לשקול במקרה של ביטול מתוקף שיקול הדעת השיפוטי: 5
לא די בטענה בעלמא שיש למחדל סיבה: 6
היחס בין המבחנים המרכזיים לצורך ביטול מתוקף שיקול דעת שיפוטי: 6
באשר לסיכוי ההצלחה: 6
ד (2) פסיקת הוצאות הבקשה והוצאות המשפט מכוח התקנות החדשות: 7
החידושים העיקריים שמצויים בתקנות החדשות בסוגית ההוצאות והיחס בין תכליות המשנה: 7
התקנות החדשות הרחיבו את הסמכות לפסוק הוצאות לטובת אוצר המדינה: 9
סוגי מקרים לפסיקת הוצאות לטובת אוצר המדינה: 9
הערה על הנסיבות המיוחדות בהן יוטל חיוב בהוצאות על בא כוחו של בעל דין שלטעמי לא מתקיימות במקרה דנן: 9
ה. מן הכלל אל הפרט: 10
ה1 דין הבנקשה לביטול פסק הדין הנוסף שניתן עקב מחדל הנתבע להידחות: 10
העדר הצבעה על טעם לביטול מחובת צדק: 10
זלזול בהליכים: 11
סיכוי הגנה קלושים יחסית: 11
ה2 אי הטלת הוצאות נוספות כלפי התובעת והטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה: 11
הותרת ההוצאות לטובת בעל הדין כפי שנפסקו בפסק הדין שלא בוטל: 11
הטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה אך בשיעורים נבדלים בשים לב לתרומה השונה לסרבול המופלג: 11
ו. סוף דבר: 12

א. מבוא המחדד עובדה שעל אינטרס ציבורי צדדים לא רשאים למחול:

1. בקשה לביטול פסק דין נוסף, המחדדת את העובדה שעל האינטרס הציבורי, הצדדים אינם רשאים למחול גם בהליך מהיר, ומבהירה גם את הצורך בשימוש במכשיר ההוצאות לטובת המדינה כמענה חלקי להגנה על האינטרס הציבורי במקרים המתאימים.

2. אקדים ואומר, שהליך מהיר היווה חריג להליך הרגיל, כבר ב**תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984** (להלן: "**התקנות מהתשמ"ד**") ומוסיף להיות חריג ב**תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018** (להלן: "**התקנות החדשות**").
3. ההתנהלות בהליך שלפני חריגה במיוחד גם עקב הבחינות הבאות: **א.** מספר פסקי הדין שהנתבע ביקש לבטל. **ב.** מספר הליכי הביניים. **ג.** מספר הפעמים בהם לא התייצב הנתבע לדיון. **ד.** ריבוי הפרות תקנות מהתשמ"ד חרף ההזדמנויות שניתנו בראש וראשונה על ידי הרשם לפני עידן ועידנים.
4. להתנהלות הזאת, גרם בעיקר הנתבע כשיצר שיבושים, השהיה, והארכה בשלבים דיוניים שונים והחל משלב הגשת כתבי הטענות. בכך, חרג בצורה קיצונית מהמקובל וגרם לבזבוז זמן לריק.
5. להתנהלות הזאת תרמה במידה פחותה גם התובעת שהיא מתדיינת סדרתית המרבה להגיע לאולמות. התובעת הסכימה להתייצב על דעת הנתבע למועד שלא בוטל, ואף הסכימה בדיעבד, פעם אחר פעם, לביטול פסקי דין, בכפוף לתשלום שכר טרחה לבא כוחה. לשון אחרת התובעת, שהיא מתדיינת סדרתית, נכונה הייתה לשיתוף פעולה לפעולות בלתי מידתיות לאופי הדיון עלותו ומורכבותו. קיימת ציפיה ממתדיין סדרתי להתנהל אחרת, אף אם הוא ממילא לא אחת מצוי במסדרונות והתוספת של תיק פחות מכבידה עבורו.

ב. הרקע הדיוני:

6. הבקשה הנוכחית, שתוארה כ"בקשה דחופה לביטול פסק דין מטעמי צדק שניתן בהעדר התייצבות", הוגשה ביום 1.11.20 ביחס לפסק דין נוסף, שניתן כנגד המבקש כבר ביום 19.11.19 כלומר כשנה קודם.
7. פסק הדין, נושא הבקשה הנוכחית ניתן לאחר שהמבקש, לא התייצב בפעם השלישית לדיון בעניינו. פסק הדין חייב את המבקש יחד ולחוד עם המעביד שלא התגונן.
8. הבקשה לביטול, הוגשה בגדר תביעה בסדר דין מהיר, שהוגשה כבר ביום 13.3.16, לצורך פיצוי על נזקי רכוש לרכב שניזוק מאחור, בתאונה שהתרחשה כבר ביום 28.7.15 התביעה, הוגשה מלכתחילה רק נגד נהג הרכב שנסע מאחור. ביום 3.8.15 נבדק הרכב לראשונה על ידי שמאי מטעם התובעת שמצא נזק ממשי למוקד אחורי. <u>פסק דין קודם שניתן עקב מחדל הנתבע מהגשת כתב הגנה גרר הליכי ביניים ובוטל לבסוף לפנים מהדין לאחר הסכמה בין הצדדים שבגדרה ניתן לתובעת שכר טרחה.</u>
9. הבקשה לעיל התייחסה לביטול פסק דין נוסף, עקב אי קיום חובות מצד הנתבע הואיל והמדובר במעין, "ריטואל חוזר" של בקשה לביטול פסק דין. המקרה הקודם התרחש לפני שנים, לגבי אותה תביעה בסדמ"ר ואילו עיקריו:
   א. ביום 30.6.16 ניתן פסק דין ראשון כנגד המבקש ע"י כב' הרשם ירמיהו וזאת כי לא הגיש כתב הגנה (להלן: "**פסק הדין הראשון עקב מחדל הנתבע**").
   ב. הבקשה לביטול פסק הדין הראשון הוגשה "לשיעורין" והתנהלה למעשה בחמישה שלבים, שנמשכו תקופה ארוכה וכללו הליכי ביניים: **1.** **<u>בשלב הראשון</u>** **-** ביום 13.9.16 הוגשה בקשה ללא תצהיר כדין (צורף תצהיר המתייחס לכאורה להליך אחר ושונה בו בכתב יד תאריך). **2.** **<u>בשלב השני</u>** – וכבר ביום 14.9.16 טרח כב' הרשם והפנה את המבקש לחובתו להגיש תצהיר מפורט שיבהיר את סיבת המחדל באי הגשת כתב הגנה, ואת נימוקי ההגנה המצביעים על סיכוייו. **3.** **<u>בשלב השלישי</u>** **-** רק ביום 29.3.17, כלומר בחלוף זמן ניכר, הוגשה בקשה נוספת שכונה כ"בקשה בהולה ביותר" כאשר לצורך סיכוי הגנה שלו לא טען להעדר אשם כנהג כלפי הנהג שנפגע מאחור. הנתבע העלה רק טענות הנוגעות למעביד. **4.** **<u>בשלב הרביעי</u>** – לאחר שהרשם ביקש את תגובת התובעת, ביום 16.5.17, הוגשה בקשה בהסכמה, שבגדרה התחייב התובע לשלם שכר טרחה לתובעת (סעיף 3) בבקשה הזאת התייחסה להסכמה למתן רשות למשלוח הודעה לצד ג' כנגד המעביד של הנתבע (סעיף 3). **5.** **<u>בשלב החמישי</u>** –לפנים מהדין, ביום 16.5.17 ביטל כב' הרשם את פסק הדין הראשון, שניתן ביום 30.6.16. בהחלטה מיום 16.5.17 הותר להגיש <u>הודעה לצד שלישי</u>.
   ג. ביום 13.11.27 ניתן פסק הדין השני על ידי <u>כב' הרשם שמחק</u> את ההודעה לצד שלישי. פסק הדין הזה בוטל ע"י כב' הרשם ביום 4.12.17.
   ד. **<u>רק ביום</u>** 26.9.17 הוגש כתב הגנה, שבו טען הנתבע, בין היתר, להעדר חבות עקב אשם התובע לאחר עצירה מפתיעה (סעיף 11) ולנזק שנערך לרכב לאחר התאונה במזיד ובמתכוון (סעיף 16). כעולה מהנאמר, טענה להעדר חבות, הופיעה בכתב ההגנה, למרותשבאף אחת מהבקשות **<u>לביטול פסק הדין</u>** הראשון עקב מחדל הנתבע, לא העלה הנתבע טענה דומה. הטענה, לא הופיעה קודם גם לאחר שהרשם ציין במפורש ש"על התצהיר לכלול את נימוקי ההגנה"
10. והינה רק ביום <u>3.12.17, כלומר</u> למעלה מחמישה חודשים מעת שהוגש כתב ההגנה, הוגשה לתיק הודעה על תצהיר לפי טופס 17א <u>שהדין מחייב לצרף</u> מראש לכתב טענות.
11. לכתב ההגנה לא צורפה חוות דעת שמאי נגדית.
12. ביום 11.10.18 הותר לפנים מהדין, לצרף את המעביד שהוא הנתבע 2.

<u>העדר התייצבות למועדים והתעלמות ממחיר הזמן הציבורי:</u>

13. לדיון הראשון ביום 20.9.18, לא התייצב הנתבע ולא התייצב בא כוחו. ב"כ התובעת בחרה להסכים לבקשתם, **<u>ולהתייצב על דעתם</u>** לדיון שלא נדחה לאחר שהוגשה בסמיכות לו בקשת דחיה. ב"כ הנתבע התייחס אז לדיון מקביל ומסתבר שבחר להתייצב אליו.
14. לדיון השני ביום 2.4.19, לא התייצב הנתבע ולא בא כוחו. ב"כ התובעת, לאחר המתנה ארוכה מסרה דברים והודיעה בשם הנתבע: "דיברתי עם עורך דין... הוא אמר לי שהוא לא יודע מהדיון, כי התיק הזה היה בטיפול שותף שלו... אז הוא מבקש לדחות את הדיון למועד אחר". הצדדים הופנו במפורש ל"מחירו של הזמן הציבורי ולהוצאות הכרוכות בכך" (סעיף 3 להחלטה).

15. לדיון השלישי, שבו ניתן פסק הדין, שנערך ביום 19.11.19 לא התייצבו הנתבע ובא כוחו בפעם השלישית. בא כוח התובעת הצהירה לפרוטוקול, כי עדכנה את בא כוח הנתבע באופן אישי לאחר הדיון השני, ובאותו מועד ניתן פסק דין כנגד הנתבעים 2-1 יחד ולחוד.
16. כעולה מהנאמר לעיל, למבקש ניתן הרבה למעלה מיומו.

<u>הבקשה לביטול פסק הדין שניתן ב19.11.19:</u>

17. ביום 1.11.20 הוגשה בקשה מעורפלת, לביטול פסק דין תחת הכותרת "בקשה דחופה לביטול פסק דין שניתן בהעדר התייצבות".
18. בגוף הבקשה, לא ראיתי שפורט כל טעם שבכוחו לביטול מחובת הצדק - הנתבע, לא טרח לפרט סיבה לאי התייצבותו פעם נוספת למועד הדיון. הוא לא טען, שהמועד לא היה בידיעתו, ולא טען שלא נמסר לו על קיומו. בלשון אחרת הנתבע, לא התיימר לסתור בבקשה זאת, את הדברים הנחרצים והברורים שאמרה ב"כ התובעת בדיון ולפיהם "זאת פעם שלישית שאין התייצבות, יש לי אישור מסירה. אני באופן אישי עדכני אותו שיש דיון". יתרה מכך ב"כ התובעת אף צינה התנהלות שהייתה כרוכה באי התייצבותו לדיונים קודמים (עמוד 6 לפרוטוקול מיום 19.11.19).
הבקשה לא מבארת מה הקשר בין נגיף הקורונה להיעדר התייצבות במועד נתמכת בתצהיר לא הובהר ראשית.
19. גם במישור הטיעונים הנוגעים לביטול מכוח שיקול דעת בית המשפט הנימוקים מעורפלים, וסתמיים. הבקשה, לוקה גם מהבחינות הבאות: **א.** בנימוקי הבקשה לא פורט עיתוי קבלת פסק הדין ועיתוי הידיעה לגביו. **ב.** הבקשה למעשה התעלמה מהחובה לפירוט סיבה למחדל מהתייצבות לדיון וקיימת גם אי בהירות בין האמור סעיף 2 שבה לסעיף 3 לבקשה המוסכמת להלן . **ג.** קיים טיעון מעורפל וחסר הסבר עובדתי לסיכוי הגנה. המבקש הסתפק בין היתר בטענה, כי "סיכוי ההגנה מעולים" (סעיף 7), לאחריות בלעדית של התובע שניזוק מאחור (סעיף 8). **ד.** הבקשה לא כללה בקשה להארכת מועד וממילא לא פורט בה הטעם הנדרש בדין לצורך הבהרה של עצם האיחור ומידת האיחור בהגשת הבקשה. זאת אף אם הייתה התייחסות, סתמית לכך שנבצר מהמבקש להגיע לעורך דינו לקבלת שירות ממנו מחמת מצב קורונה לא הובהרו מועדים ולא צורפו מסמכים.
20. אף לא ראיתי שהבקשה נתמכת בתצהיר.
21. אסמכתא להמצאת הבקשה לצד שכנגד לא נמסרה חרף החלטה מיום 22.11.20 .

<u>הבקשה המוסכמת מטעם הצדדים:</u>

22. התובעת - לא הגישה תשובה לבקשה, אך ביום 10.12.20 הוגשה בקשה שכותרתה "**בקשה מוסכמת מטעם הצדדים**".
23. בבקשה שהוגשה בהסכמה נכתב בין היתר, לגבי עילת הביטול, את הדברים הבאים: **א.** "בשל טעות אנוש לא נרשם מועד הדיון ביומנו של ב"כ המבקש" (סעיף 3).**ב.** הנתבע טען לסיכויי הגנה מחמת טענותיו לסיכוי במישור שמול המעסיק: לטענתו, המדובר ברכב של המעסיק. המעסיק מסר לנתבע פוליסה שהונחה ברכב. לאחר האירוע התברר שהפוליסה בוטלה. אגב, בבקשה המוסכמת לא ראיתי שהתובע חזר על טענה לסיכויי הגנה מחמת אחריות בלעדית של התובע שניזוק מאחור (שהופיע בסעיף 8 לבקשתו הנפרדת).
24. גם לבקשה שהוגשה בהסכמה לא צורף תצהיר לתמיכה בעובדות .לא היה תצהיר של פקיד במשרד עורך הדין, ממילא לא הובהר בתצהיר הכיצד טענה בבקשה המוסכמת תואמת טענה בסעיף 2 לבקשה לביטול שהגיש הנתבע בעצמו.
25. ביום 17.1.21 ביקש ב"כ הנתבע גם שלא לחייבו בהוצאות לטובת אוצר המדינה . אגב בבקשה נטען בין היתר, **להתנהלות פסולה** של הנתבע עצמו כלפי בא כוחו (סעיף 7) גם בקשה זאת לא נתמכה בתצהיר .

<u>ההחלטה שנתנה גם הזדמנות להתייחס לסוגית ההוצאות וטענות ב"כ הנתבע להתנהלות פסולה של הנתבע:</u>

26. ביום 12.1.21 נתנה החלטה קצרה לפיה :"לא ראיתי לקבל את הבקשה כמות שהוגשה" ההחלטה הפנתה את הצדדים לשאלת ההוצאות לטובת אוצר המדינה עקב "מהמורות דיוניות" וריבוי הליכים ב"תיק ותיק" .חברת השכרה התובעת , שהיא מתדיינת סדרתית, נדרשה להבהיר "האם להבנתה בכוחה למחול על מחיר הזמן הציבורי ולאפשר פעם אחר פעם חידוש הליך בגדר "תיק ותיק" זה על יסוד הסכמתה, שנתנה בכפוף לכך שהיא תקבל שכר טרחה גם בגין ביטול פסק דין זה"
27. ביום 17.1.21, ביקש ב"כ הנתבע גם, שלא לחייבו גם בהוצאות לטובת אוצר המדינה .אגב, בבקשה נטען, הין היתר, להתנהלות פסולה של הנתבע כנגד בא כוחו (בסעיף 7) .הנתבע אף חזר למעשה על בקשה לביטול (סעיף 8) .גם בקשה זאת לא נתמכה בתצהיר
28. בליל 17.1.21 , הגיבה התובעת וב"שורה התחתונה" הדגישה כי "היא מותירה כמובן את ההחלטה לשיקול דעתו של בית המשפט אם לבטל פסק דין אם לאו..." אך מעבר לכך, בין היתר, טענה שאין לה אינטרס או תועלת במתן הסכמה לביטול פסק דין, ובהתמשכות הליכי התיק עקב כך, והנסיבות חריגות (בלא לפרט מה חריג בעיניה) .

<u>ג. ההכרעה</u>:

29. לאחר עיון במסמכים שלפני, מצאתי להותיר את פסק דין על כנו.
30. בנוסף הנני מחייב את המבקש בהוצאות לטובת אוצר המדינה, אך אסתפק לפנים מהדין, בסך של 1200 ₪. גם התובעת תישא בהוצאות שהן לפנים מהדין בסך של 400 ₪.
31. ער אני להסכמת ב"כ התובעת, לכך שבכפוף לתשלום שכר טרחה נוסף, שננקב, יחודש ההליך כלפיה. אולם בסיטואציה דנן, הנתבע מיצה יומו, והתנהל באופן חריג תוך פגיעה בימיהם של אחרים. בעל הדין עצמו יכול למחול על הפגיעה בו, על כבודו וכספו, אך לא על הפגיעה בציבור המתדיינים ואינו יכול לפעול במשותף עם הצד שכנגד כדי להתעלם ממנו. בשים לב להעדר התייחסות מהצד השלישי אין הוצאות בקשר אליו.

32. להלן יובאו הנימוקים העיקריים להכרעה ולאור הרפורמה החדשה, ועקב התנהלות בתיק, והתגובות, בהרחבה יחסית.

ד. הפן המשפטי:

1ד (א) המסגרת הנורמטיבית הכללית הנוגעת לביטול ההחלטה במעמד צד אחד:

33. המסגרת הנורמטיבית החקוקה – החלה במישרין, על הבקשה לבטל החלטה על פי צד אחד, והמסגרת הנורמטיבית החלה על הוצאות המשפט מעוגנת, כיום בראש וראשונה **בתקנות החדשות** המשקפות "רפורמה" לעומת **התקנות מהתשמ"ד.** זאת אף אם "משבי הרוח שנושבת בעוצמה בתקנות החדשות, החלו ובפסיקה ובספרות שגיבשה, בהדרגתיות, נוכח צורכי המתדיינים, עקרונות ושיקולים שלא נס ליחם לאחר הרפורמה". השוו ת"א 41124-08-17 **ח. נ' מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (פורסם בנבו, 29.12.2020)(להלן: "**עניין מנורה**"). התקנות החדשות חלות על ההליך דנן למרות שנפתח, זמן ניכר, לפני 1.1.21 מכוח הוראת תקנה 180 (ג)(1) לתקנות החדשות, המחילה על ההליך דנן, כעל כל הליך שנפתח לפני 1.1.21 את עקרונות היסוד שבחלק א', וגם ובמפורש את פרק ט"ז שכותרתו היא "ההחלטה השיפוטית" ואת פרק י"ח שכותרתו היא "הוצאות".
34. להלן, אדון בתחילה בשיקולים לאורם, לא ראוי לבטל את ההחלטה שניתנה לאחר שהנתבע שוב לא התייצב לדיון, ולאחר מכן אדון בסוגית ההוצאות.

הסמכות לביטול החלטה שנתנה במעמד צד אחד לפי התקנות החדשות:

35. המסגרת הנורמטיבית הנוגעת, במישרין, להחלטה בבקשה לביטול פסק דין שניתן במעמד אחד הן לפי התקנות מהתשמ"ד והן לפי התקנות הנוכחיות, נדונה בהחלטה המפורטת בתא"ח 32844-03-20 (השלום ראשל"צ) **טטיאנה משצ'נינובה נ' ישראל אהרוני** (פורסם בנבו, 15.10.2020) (להלן: "**עניין טטיאנה** "). גם במקרה הקיצוני שלפני, התוצאה הייתה זהה לפי התקנות מהתשמ"ד . כבר לפיהן לא היה מקום להניח ביטול אוטומאטי גם אם יש הסכמה של צד שכנגד בכפוף לשכר טרחה נוסף .מתן אישור פעם אחת לביטול או מתן הזדמנות פעם אחת חרף העדר התיצבות אינה יוצרים הנחה של היתר נוסף חוזר ונשנה.והדברים יפורטו להלן.

נוכח תחילת התקנות החדשות יובאו עיקרי הדברים כדלהלן:

36. **על פי פרק ט"ז בתקנות החדשות** על ביטול החלטה על פי צד אחד, חלה במישרין **תקנה 131**, השוכנת בחלק ב' הדן בסדרי הדין הכלליים וקובעת: " **131. נתן בית המשפט החלטה לפי צד אחד והגיש בעל הדין שנגדו ניתנה ההחלטה בקשת ביטול בתוך שלושים ימים מיום שהומצאה לו ההחלטה, רשאי בית המשפט לבטלה, בתנאים שייראה לו; הוראה זו לא תחול על פנייה לבית המשפט לפי תקנה 33(ד).** " על החלטה לפי תקנה זאת חולש פרק עקרונות היסוד שבסעיפים 5א-1 לתקנות.
37. תקנה 131 לתקנות החדשות החליפה את תקנה 201 לתקנות **מהתשמ"ד** שעסקה במישרין בביטול החלטה במעמד צד אחד, והשתרעה על קשת של החלטות ומצבים, שאולי בראשה פסק דין שניתן בהיעדר התייצבות מכוח תקנה 157 ופסק דין שניתן בהעדר כתב הגנה מכוח תקנה 97 לתקנות מהתשמ"ד אולם פרשנותה בראי התקנות החדשות צפויה להיות מחמירה יותר.
38. לצורך התקנות החדשות, חשובה הפסיקה שניתנה כבר לרקע התקנות מהתשמ"ד וזאת כמובהר בענין טטיאנה, אך נקודת האיזון בין השיקולים צפויה להשתנות.
39. הפסיקה כבר לפי התקנות מהתשמ"ד התחשבה בין היתר בעקרונות הבאים: **א.** איסור "השימוש לרעה בהליכי משפט" שהוחל על התעלמות מחובות דיוניות, עקב ניצול לרעה של מי שסיכל או הקשה על בירור תביעה נגדו. השוו כב' השופטת ביניש בש"א 6479/06 **בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' משה שנפ** (פורסם בנבו, 15.01.2007) (להלן: "**עניין שנפ**"). וראו בהרחבה בתא"ח (שלום ראשל"צ) 36289-10-18 **בנימין שבתאי נ' שמעון סעדון** (פורסם בנבו, 23.02.2019) ובאסמכתאות שם (להלן: "**עניין שבתאי**"). **ב.** צורך ב"איזון אינטרסים" של הצדדים הישירים, אך גם למול האינטרס הציבורי הוכר כבר בפסיקה לפי התקנות הקודמות. במהלך השנים גברה ההכרה בחשיבות ההגנה על האינטרס הציבורי הואיל ונפגע עקב התנהלות של צדדים ספציפיים. על כך ראו למשל באסמכתאות הבאות: **1.** ראו כב' השופט זילברטל ברע"א 1957/12 **זהרה חלה נ' יוסף כהן** (פורסם בנבו, 22.05.2012) (להלן: "**עניין חלה**"). **2.** שלמה לוין, **תורת הפרוצדורה האזרחית, מבוא ועקרונות יסוד** 141 0מהדורה שניה, 2008). **3.** ד' שוורץ "**תחולתו של עיקרון תום הלב בסדר הדין האזרחי**" עיוני משפט כ"א בסדר הדין האזרחי **עיוני משפט** כ"א, 295, 311 (תשנ"ח), המתייחס להשפעה על מתדיינים נוספים. **4.** וראו מערכות האיזונים מפי כב' השופט גרוניס ברע"א 9686/09 **נאות אואזיס מלונות בע"מ נ' מרדכי זיסר** (פורסם בנבו, 21.02.2010). 5. על חשיבות מועדים ראו כב' השופט מינץ בבש"מ 6039/18 **יעקב ישראל בצלאל נ' הוועדה המחוזית לתכנון ירושלים** (פורסם בנבו, 17.10.2018) (להלן: "**עניין בצלאל**").
ג. כמובן, כבר בעבר התחשבו ב"תום הלב הדיוני", כב' השופט ברק בר"ע 305/80 **רפאל שילה נ' שלמה רצקובסקי,** לה(3) 449, פסקה 2 (1981), שהחיל אותו מכוח סעיף 39 ובאמצעות סעיף 61(ב) **לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973**. בהקשר של הליך מהיר לפינוי מושכר ראו יישום למשל בתא"ח (שלום ראשל"צ) 36289-10-18 **בנימין שבתאי נ' שמעון סעדון',** פסקה 22 (פורסם בנבו, 23.02.2019).
40. דברי ההסבר לתקנות החדשות (להלן: "**דברי ההסבר**") פורסמו, לאחר עניין טטיאנה ומצביעים על רלבנטיות הפסיקה הקודמת בנוגע להקשר של בקשה לביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד משנאמר: "**חשוב לציין כי חלקים נרחבים מהדין והפסיקה בנושאים שונים הקשורים לסדר הדין האזרחי ימשיכו להיות רלבנטיים גם ביחס לתקנות החדשות. כך למשל הפסיקה העוסקת ... מהם התנאים לביטול החלטה שניתנה במעמד צד אחד, ... ועוד כהנה סוגיות רבות שנדונו והוכרעו במשך השנים ושהתקנות החדשות לא שינו ואינן מתיימרות לשנות**" (הוחסרו קטעים לא רלבנטיים א.ב.).
41. הפרשנות התכליתית לתקנה 131 תהיה לפי המטרות שבתקנה 1, ולפי יתר עקרונות היסוד שמעוגנים לראשונה בתקנות 5א-2 .

סעיף 5 הדן באיזון אינטרסים הבהיר במפורש שבגדר החלטה רלבנטיים לא רק אינטרסים של בעלי הדין, בתיק המסוים, אלא גם ובמפורש "אינטרס ציבורי" שאף נקבעה לו הגדרה סטטוטורית במילים הבאות: "**נגישות הציבור** למערכת בתי המשפט לרבות קיומו של דיון משפטי צודק, מהיר ויעיל, חיסכון במשאבי זמן ועלויות, מניעת הכרעות סותרות ומניעת שימוש לרעה בהליך השיפוטי." כלומר, בהגדרת האינטרס הציבורי מגולמת בצורה בהירה גם התחשבות בנגישות כל הציבור למערכת בית המשפט, וגם מניעת שימוש לרעה בהליך השיפוטי בפרט מצד בעלי הדין. בכל תיק פרטני יש להתיחס גם לאינטרס ציבורי והצדדים שלפני גם בתיק זה לא רשאים למחול עליו.

42. עקרונות היסוד, חולשים גם על דרישת הטעמים המיוחדים בתקנה 176(ב) סיפא, ולאורם יבוצע איזון האינטרסים כיום במקרה של חריגה ממועד הקבוע בחיקוק.

43. כעולה מהמתואר לעיל- אין מחלוקת סביב גרסה עובדתית בסיסית ולפיה, הנתבע ידע אודות הגשת התביעה נגדו,ידע על הדיונים שנקבעו פעם אחר פעם בעניינו, לא התייצב לדיונים להם זומן ושעליהם ידע, היה מיוצג, ושכל זאת עשה לאחר שבעבר כבר בוטל פסק דין קודם כנגדו מצד הרשם בתיק "ותיק". בנסיבות אלה, בפרט בהליך זה, ניתן להחליט על יסוד המסמכים שהוגשו וראו גם. **א.** כב' השופט גרוסקופף ברע"א 5065/20 **פלונית נ' פלוני**, פסקאות 6-5 (פורסם בנבו, 02.09.2020). **ב.** כב' השופטת חיות בע"א 823/08 **אריה חזן נ' רשות המסים - פקיד שומה נתניה** (פורסם בנבו, 04.01.2009), לפיה: "הצורך בחקירת המצהירים קיים, כך נפסק, מקום שהגירסה העובדתית הבסיסית שנויה במחלוקת בין בעלי הדין". **ג.** נוסח תקנה 50(4) לתקנות החדשות בהשוואה לנוסח תקנה 241(ד) לתקנות מהתשמ"ד.

המועד הקצוב להגשת בקשה לביטול החלטה במעמד צד אחד:

44. כמתואר בעניין טטיאנה ראשית - אזכיר שהפעלת הסמכות הרחבה, שבתקנה 131 לתקנות החדשות הותנתה בהגשת בקשה במועד. למועד יש חשיבות ברורה והוא נקצב בחיקוק ל - 30 יום "מיום שהומצאה לו ההחלטה". לעניין זה ראו נאור ברע"א 4538/11 **מיטל צמח נ' דוד גבאי** (פורסם בנבו, 03.01.2013). אגב ולעניין תחילת מנין התקופה לאחר צפייה ראו כב' השופט מינץ בבש"א 8839/18 **עמית כהן נ' המאגר הישראלי לביטוחי רכב ("הפול")** (פורסם בנבו, 19.12.2018) (להלן: "**עניין עמית כהן**").

45. בהקשר של פסק דין במעמד צד אחד, על פי הפסיקה, מנין הימים לבקשת הביטול, הנוגעת לשיקולי צדק ויושר דיוני לא נמדד, בהכרח, מיום ה"המצאה הפורמאלית", אלא מיום ה"ידיעה" אודות ההחלטה שמבקשים לבטל ויפים דברי כב' השופט סולברג ברע"א 1273/15 **מאירפלד השקעות וניהול בע"מ נ' סטרפלאסט תעשיות 1967 בע"מ** (פורסם בנבו, 21.04.2015), ולפיהם: "מקום בו מדובר בבקשה לביטול פסק דין שניתן בהעדר הגנה, בקשה הנוגעת לשיקולי צדק ויושר דיוני, קשה להלום מצב בו בעל דין היודע בפועל על קיומו של פסק דין ונמנע מלבצע פעולה כלשהי, יתלה את העיכוב בנימוק פורמלי גרידא של אי-המצאה כדין".

46. לעניין זה, הפסיקה לא אבחנה בין ידיעת המבקש לידיעת הפרקליט. השוו ב' השופט גרוניס ברע"א 8810/11 **מקופאל בע"מ נ' אחים רזקאללה בע"מ** (פורסם בנבו, 07.02.2012) (להלן: "**עניין מקופאל**"): "יתרה מזו, ובכך העיקר, אין להפריד לענייננו בין המבקשת לבין פרקליטה הקודם. טענותיה של המבקשת נגד הפרקליט הקודם צריכות להיות מוצגות במסגרת הליך אזרחי שהמבקשת רשאית, כמובן, להגיש נגד אותו פרקליט". כאן, היה עורך דין בתמונה, אך מעבר לכך לתובע עצמו ניתן הסבר פעם אחר פעם על ידי כב' הרשם ירמיהו.

47. כאמור בענין טטיאנה ראוי היה שהמבקש ביטול יתכבד, ויציין מה היה המועד שבו נודע לו דבר קבלת ההחלטה שעתה הוא מבקש לכבד.

סוגי מקרים הרלבנטיים לביטול החלטה שנתנה במעמד צד אחד:

48. **בהפעלת הסמכות לבטל החלטה במעמד צד אחד, נקודת המוצא היא באבחנה הבסיסית הותיקה שבין שני המקרים הבאים:**
א. המקרה הראשון - הוא של ביטול מתוך חובת הצדק – כלומר, עקב היות פסק הדין פגום מחמת פגם בהליך.
ב. המקרה השני - הוא של ביטול מתוקף שיקול הדעת השיפוטי כשפסק הדין אינו פגום.
על האבחנה, ראו בע"א 64/53 **ישכר כהן נ' שלום יצחקי**, פס"ד ח 395 (1954).

49. נפקות האבחנה בין שני סוגי המקרים - היא בכך כשפסק הדין פגום, הוא יבוטל מחמת חובת הצדק, בלא צורך להתייחס לסיכוי ההצלחה ולמשקל הטענות, הואיל ולכל אדם קנויה זכות שלא יינתן נגדו פסק דין, אפילו פסק דין נכון וצודק, אלא בדרך המשפטית התקינה. כדברי כב' השופטת חיות ברע"א 5448/14 **חב' אלגיר טכנולוגיות (2003) בע"מ נ' עו"ד עמית לדרמן מתוקף תפקידו ככונס נכסים על יתרות ים של חברת אינובד פתרונות בע"מ** (פורסם בנבו, 05.10.2014). ההתייחסות לאבחנה בין שני המקרים היא לנוכח העובדה שבכותרת הבקשה יש התייחסות "לביטול פסק דין מטעמי צדק", אך לפי תכניה דומה שהיא נוגעת לביטול מתוקף שיקול הדעת השיפוטי. לשיקולים בגדרו אתייחס.

השיקולים המרכזיים שחובה לשקול במקרה של ביטול מתוקף שיקול הדעת השיפוטי:

50. **בהחלטה האם להורות על ביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד מתוקף שיקול דעת בית המשפט יש לבדוק קיומם של שני מבחנים מצטברים הכרחיים מרכזיים**: **1.** השיקול הראשון הוא - מהי סיבת המחדל של אי הגשת כתב הטענות או של אי התייצבות למשפט. **2.** השיקול השני הוא - מה סיכוי הצלחת המבקש, אם יבוטל פסק הדין והוא יורשה להתגונן במשפט. "לצד השיקולים המרכזיים הללו עמד בית המשפט על הקשר לזכות הגישה לערכאות אשר נמנעת מבעלי דן שפסק דין ניתן בהעדרו". ראו ברע"א 1957/12 **זהרה חלה נ' יוסף כהן** (פורסם בנבו, 22.05.2012); ויש להוסיף שכיום בשים לב לנקודת האיזון המגולמת בפסיקה החדישה, ובתקנות החדשות, ניתן משקל ממשי גם לזכות מתדיינים אחרים ולשיקולים נוספים שביסוד האינטרס הציבורי הואיל ולאינטרס הציבורי נקבעה לו הגדרה סטטוטורית במילים הבאות: "**נגישות הציבור** למערכת בתי המשפט לרבות קיומו של דיון משפטי צודק, מהיר ויעיל, חיסכון במשאבי זמן ועלויות, מניעת הכרעות סותרות ומניעת שימוש לרעה בהליך השיפוטי."

51. על מבקש הביטול, לנמק ברף המספיק, מדוע מתקיים כל אחד מהשיקולים המרכזיים. המבקש, אינו רשאי להתעלם כליל מאף אחד מהשיקולים המרכזיים. זאת, אף אם השיקול הנוגע לסיכוי ההצלחה נחשב לשיקול העיקרי שיש לקחת בחשבון.

התעלמות מוחלטת מהסיבה למחדל נחשבה כסיבה מספקת לדחות בקשה לביטול פסק דין. על כך ראו למשל באסמכתאות הבאות:

א. כב' השופט שמגר בר"ע 526/83 **יוסף פרושינובסקי נ' שירסון כלל אינבסטמנט האוס בע"מ**, לז(4) 485 (1983) (להלן: "**ענין שירסון**") "במשפט זה השאלה השניה היא עיקר, ולשאלה הראשונה נודעת אך חשיבות משנית.....אך אין זאת אומרת שמותר להתעלם לגמרי מן השאלה הראשונה. **מקום שאין בפי בעל-הדין הסבר למחדלו, ידחה בית המשפט את בקשתו** בתצהירו לא הראה המבקש טעם כאמור וכן לא טען, כי לא ידע על התובענה שהוגשה נגדו, להבדיל מטענתו שכתבי-בי-דין לא הומצאו לו כדין. אף-על- פי-כן בדק בית-משפט קמא, ככל הנראה, לפנים משורת הדין, אם תצהירו". (הדגשה לא במקור א.ב.). כפי שנאמר לא אחת, על מבקש הביטול להסביר לבית-המשפט, ולו רק בדוחק, מה גרם למחדלו.

ב. ראו גם בי. זוסמן, **סדר הדין האזרחי** 742 (מהדורה שביעית בעריכת שלמה לוין, 1995: "גם אם בית המשפט אינו שם את הדגש על הסבר המחדל, כמו שנתבאר לעיל, המבקש חייב לתת לבית המשפט הסבר ולגלות לו על שום מה נמנע מלהתגונן, ובאין הסבר כזה בתצהיר, לא ייעתר בית המשפט לבקשת ביטול".

ג. כב' השופט דנציגר בע"א 2201/07 **חונינסקי נ' אטלנטיס מולטימדיה בע"מ** (פורסם בנבו, 02.02.2009): "ביחס למבחן השני יש לבחון האם המבקש לא הגיע לדיון מחמת זלזול בבית המשפט או מחמת "צירוף נסיבות אומלל", אי הבנה או בהיסח הדעת, או אף בשל רשלנות מסוימת מצד המבקש או בא כוחו.....במקרה שלפנינו, סבורני כי בחינת עובדות המקרה לאור המבחן השני מביאה לתוצאה לפיה אין מקום להורות על ביטולו של פסק הדין אשר דחה את תביעתו של המערער ומשעה שזהו המצב, אין צורך להידרש למבחן הראשון".

ד. השוו גם כב' השופטת ארבל בע"א 1205/03 **א.ש. בוני הכפר בניה ופיתוח בע"מ נ' חיים קמיל** (פורסם בנבו, 13.01.2005) (להלן: "**עניין בוני הכפר**").

ה. וראה גם בפסק דינו של השופט ש. לוין ברע"א 442/89 **איאד עלאלדין נ' מדינת ישראל** מג (3) 824, עמוד 826 (1989).

52. התעלמות מסיבת המחדל, גם נוכח החלטות שנתן כב' הרשם, קודם לכן ובפרט בהליך מזורז כהליך מהיר יוצרת נקודת מוצא של זלזול בבעל הדין שכנגד ובאינטרס הציבורי.זאת בפרט כשמדובר בהתנהגות רצידיביסטית.

לא די בטענה בעלמא שיש למחדל סיבה:

53. מעבר לכך שאין להתעלם מסיבת המחדל, לא די בטענה בעלמא לגבי סיבת המחדל. על מבקש לטרוח להגיש מסמכים רלבנטיים מנקודת הנחה שבית המשפט יבחן אותם. השוו למשל לבחינת מסמכים רפואיים בביה"מש העליון כב' השופטת נאור ברע"א 6905/11 **פסי גולדנברג בפשט"ר נ' זהבה רובנר** (פורסם בנבו, 31.12.2012) (להלן: "**עניין פסי גולדנברג**").

היחס בין המבחנים המרכזיים לצורך ביטול מתוקף שיקול דעת שיפוטי:

54. אם ניתן הסבר לסיבה למחדל, מבחינת היחס בין השיקולים החשיבות העיקרית היא לרוב לשיקול השני של סיכוי ההצלחה כאמור **בעניין שירסון** שנכתב: "השאלה השנייה היא עיקר, ולשאלה הראשונה נודעת אך חשיבות משנית...".

55. עם זאת, הובהר בפסיקה, כי "**נקבע, כי יהיו מקרים בהם מחדלו של בעל דין הוא כה משמעותי עד שיהא בו כדי להאפיל על התשובה לשאלת הסיכויים** .... אכן, יש להבחין בין מקרים בהם סיבת ההיעדרות נעוצה באי הבנה, היסח דעת, צירוף נסיבות אומללות או אף בשל רשלנות מסוימת, לבין היעדרות שמקורה בזלזול בבית המשפט וללא כל סיבה סבירה". ראו כב' השופט גרוניס בע"א 7657/11 **אברהם גריסרו נ' דניאל ברמן** (פורסם בנבו, 18.06.2012).

56. כשהתנהגות המבקש לא רק רשלנית, אלא עולה כדי התעלמות מדעת מהליך משפטי, ומגלה יחס של זלזול כלפי חובתו כבעלי דין, הוא לא תמיד יוכל לכפר על מחדליו בהוצאות. ראה בפסק דינו של השופט זוסמן בר"ע 72/ 88 **אברהם אורן נ' דניאל מיכאל ואח'** כו (1) 772, עמוד 773 (1972).

באשר לסיכוי ההצלחה:

57. על מבקש הביטול, לשכנע, כי לכאורה יש לו הגנה, אם יוכיח אותה. השוו כבוד השופט אולשן בע"א 276/62 **פרידמן נ' פרידמן**, פ"ד יז 349 (1963) (להלן: "**עניין פרידמן**"). במילים אחרות המדובר ב"הגנה לכאורית" וזאת דרישה הכרחית, כעולה מדברי כב' השופטת חיות רע"א 9565/09 **רינה מרגוליס נ' איגור גנץ** (פורסם בנבו, 10.08.2010). :"אין טעם להחזיר את ההליך לדיון מקום שברור כי הדבר יוביל בסופו של יום למתן אותו פסק-דין אשר יצא תחת ידי בית המשפט לראשונה (יואל זוסמן **סדר הדין האזרחי** 738 (מהדורה שביעית, שלמה לוין עורך, 1995))".

58. מבקש הביטול, אינו נדרש להוכיח בשלב הדיוני הזה, שעומדת לו הגנה איתנה ודי בכך שיוכיח הגנה אפשרית כדברי כב' השופטת חיות ברע"א 5904/10 **אנדרסון מדיקל בע"מ נ' אוניפארם בע"מ** (פורסם בנבו, 14.12.2010) אסור שטיעוניו יהיו בגדר הגנת בדים. כב' השפ' זילברטל ברע"א 1957/12 **זהרה חלה נ' יוסף כהן** פסקה 14 (פורסם בנבו, 22.05.2012) (להלן: "**עניין חלה**").

59. יפים דברי כב' השפ' פרוקציה ברע"א 8292/00 **גבריאל יוספי נ' שמואל לוינסון** (פורסם בנבו, 27.02.2001) (להלן: "**עניין יוספי**"), לפיהם: "בצד המשקל הרב הניתן לזכותו של בעל דין למיצוי יומו בבית המשפט, בבחינת זכות בעלת אופי חוקתי, מוטל על מבקש הביטול **נטל שכנוע להראות** כי לא החמיץ את זכות הגישה לבית המשפט **וכי ישנה ממשות עניינית** בבירור התביעה נגדו בהתייחס למשקל קו ההגנה שהוא עומד להעלות".

60. השוו עמדת כב' השופט ריבלין לפיה "אמת המידה" לאומדן סיכוי הצלחה לביטול פסק הדין שניתן בהיעדר התייצבות, בנסיבות בהן הוכח כי הצד הנעדר היה מודע למועד הדיון, היא כי "**קיים סיכוי טוב**", כי תשתנה התוצאה אם ינוהל דיון לגופה של התביעה. ראו כב' השפ' ריבלין בדנ"א 464/12 **עיזבון המנוחה בועז בתיה נגד בנק אוצר החייל** (לא פורסם, 23.4.2012) (להלן: "**עניין בועז**") עוד נאמר שם, כי ברי כי לשם הכרעה בשאלת סיכויי התובענה, מוסמך בית המשפט הדן בבקשת הביטול לבחון את טענות העותר לגופן, גם אם אין לו צורך להכריע בהן. כך אכן נהג בית המשפט בענייננו בשים לב לאינטרס הציבורי.

61. בתום הדיון גם בהליך הזה שומה להחליט בסוגית ההוצאות כהגדרתן בסעיף 6 לתקנות ובהקשר זה ראו גם בתקנה 53 הדן בהוצאות הבקשה ובפרק י"ח הדן בהוצאות.

ד (2) פסיקת הוצאות הבקשה והוצאות המשפט מכוח התקנות החדשות:

62. המסגרת הנורמטיבית, הנוגעת במישרין להוצאות, מעוגנת כיום בעיקר בסעיפים הבאים: בסעיף 6 המגדיר את המונח "הוצאות", בהגדרה הכוללת שכר טרחת עורך דין והוצאות המשפט. בסעיף 53 שכותרתו היא "הוצאות הבקשה". ובפרק י"ח שכותרתו היא "הוצאות" וכולל הסדר מפורט יחסית.; פרק י"ח מחליף את פרק ל"ד לתקנות מהתשמ"ד, שכותרתו הייתה "הוצאות המשפט וערובה לתשלומן"; כמובן, שגם על סוגית ההוצאות, חולשים עקרונות היסוד בהיותם כלי ליישומם ולמימושם. לפי דברי ההסבר מסתבר שמגמת התקנות החדשות היא להגביר את השימוש בהוצאות.זאת כמסקנה משילוב בין מחקר אמפירי ותפיסת ההוצאות ככלי נוסף לניהול משאבים, מניעת הליכי סרק, וניהול מכביד (עמוד 46 לדברי ההסבר).
63. לצד הסעיפים הכלליים הנ"ל בחרו התקנות החדשות לקבוע שמצבים ספציפיים ראויים להטלת הוצאות ולפרקים אף לטובת אוצר המדינה.
64. ההתקנות החדשות נוקטות, גם לגבי ההוצאות, בגישה מחמירה יותר, בראש וראשונה בכך שהן **מצמצמות** את שיקול הדעת השיפוטי, בשאלה האם להטיל הוצאות.זאת, במגמה לחזק את "הכלי הניהולי" הזה אשר השימוש בו יגבר, משום "נקודת האיזון" החדשה שמבטאים עקרונות היסוד. גם לגבי ההוצאות בולט חיזוק עוצמת האינטרס הציבורי. יצוין שבית המשפט העליון, דחה באחרונה עתירה נגד חוקיות התקנות החדשות, שכללה ביקורת על הסמכות שנקבעה בהן לפסיקת הוצאות .ראו כב' השופט קרא בבג"ץ 8684/20 **לשכת עורכי הדין בישראל נ' שר המשפטים**] פורסם בנבו(27.12.20) ;(להלן:"ענין שר המשפטים",)שבו צוין גם שלא הייתה מחלוקת על כך " שהתקנות החדשות משנות משמעותית את הפרוצדורה הנוהגת בהליכים האזרחיים בבתי המשפט, אך הדבר נעשה לטובת כלל ציבור המתדיינים." אף אם ישנה קפיצת מדרגה בתקנות החדשות בדומה לנאמר בענין מנורה גם בהקשר ההוצאות :"משבי הרוח שנושבת בעוצמה בתקנות החדשות, החלו ובפסיקה ובספרות שגיבשה, בהדרגתיות, נוכח צורכי המתדיינים" והשוו למשל לנאמר מפי כב' השופט גרוניס ברע"א 615/11 **סופר מדיק (מדיק לייט) נ)** **ANTON HUBNER** CMBH &CO. KG' פורסם בנבו, 27.03.2011) "(פסקה 7) (להלן:**עניין סופר מדיק")**
65. להלן יוצגו החידושים העיקריים שקובעות התקנות החדשות

החידושים העיקריים שמצויים בתקנות החדשות בסוגית ההוצאות והיחס בין תכליות המשנה:

66. התקנות החדשות כוללות, לגבי הוצאות, בין היתר, את החידושים העיקריים הבאים:
67. החידוש העיקרי הראשון שקבעו התקנות החדשות לגבי ההוצאות הוא בכך שנקבע כלל ברור על פיו בתום ההליך יחייב בית המשפט בהוצאות, כברירת מחדל. נחוצים "טעמים מיוחדים" שלא לחייב בהוצאות ולא די בטעם רגיל אף אם אינו טעם בעלמא.
הכלל החד משמעי, בדבר חיוב בהוצאות, הוחל כבר בתום הדיון בבקשות הביניים - וזאת מכוח **תקנה 53**. לפיכך, מדובר בהוצאות שאינן תלויות בתוצאה העיקרית. הטלת הוצאות בהליכי ביניים שלובה עם ההתמודדות הרחבה יותר של התקנות עם הניסיון ליעל את הליכי הביניים, ולצמצם בקשות סרק, שהוגשו בעבר בלא הגבלת סוג ומועד, על חשבון המשאב השיפוטי. הטלת ההוצאות, משלימה את האבחנה הדקדקנית החדשה שבתקנות החדשות שבין סוגים של בקשות, שנקבעו לגביהן, כללים נבדלים ובראש וראשונה "עוצר בקשות". התקנות צפויות לשנות מצב בו, כשהוענק שיקול דעת בשאלה האם לפסוק הוצאות, כמעט ולא נפסקו הוצאות בהחלטות בבקשות.
הכלל החד משמעי, בדבר חיוב בהוצאות הוחל בנוסח חד משמעי על פסיקת הוצאות סבירות והוגנות בתום הדיון (בהליך העיקרי א.ב) - וזאת מכוח **תקנה 152**.
כלל חד משמעי, זה הוחל, בנפרד, על אי גילוי מסמך המזיק לענינו של בעל דין, אם לא ננקט הסעד של מחיקה.זאת **מכוח תקנה 60(ג)** .
68. החידוש העיקרי השני שקבעו התקנות החדשות לגבי ההוצאות הוא בעיגון מפורש של סעיף התכלית, הנחלקת לשלש תכליות משנה בתקנה 151. התכלית שהוגדרה להוצאות בתקנות החדשות, מקיימת זיקה ברורה לעקרונות היסוד שלהן . כלומר, לאיזון האינטרסים כנדרש בסעיף 5 לתקנות, לאיסור השימוש לרעה המעוגן בסעיף 4, לניהול המשפט וחובת בעלי הדין שבסעיף 3, להליך שיפוטי ראוי בסעיף 2 ולמטרות שבסעיף 1. תכלית התקנות החדשות נחלקת לשלש תכליות המשנה הבאות:
א. התכלית הראשונה של ההוצאות היא שיפוי בעל הדין שכנגד והיא מעוגנת בסעיף 151(א) הקובע כדלהלן: "חיוב בהוצאות נועד לשפות את בעל הדין שכנגד על הוצאותיו בהליך בהתחשב בתוצאותיו, במשאבים שנדרשו לניהולו ובהתנהלות בעלי הדין."
תכלית שיפוי בעל הדין שכנגד, מדגישה את אינטרס בעל הדין שכנגד, בהתחשב בסדרת פרמטרים שלא נקבע מדרג ברור ביניהם בגוף סעיף 151(א) . לפי לשון הסעיף . ההוצאות הן לפי התוצאות , אך גם לפי המשאבים וההתנהלות של בעלי הדין. בדברי ההסבר אפילו הוטעם ש"אין מדובר בהכרח בחיוב בעל הדין שהפסיד בהליך בהוצאות שכן ישנם מקרים שבהם בעל הדין שזכה בהליך התנהל ברשלנות והאריך את ההליך שלא לצורך ובשל כך יש לשפות את בעל הדין שהפסיד בהוצאות שנגרמו לו בשל הניהול הרשלני והארכת ההליך שלא לצורך"(שם עמוד 47) .
ב. דומני , שלמרות העדר דירוג בין הפרמטרים המנויים בתכלית השיפוי לא נס ליחה של הפסיקה שהורתה כי נקודת המוצא היא בכך ש"הכלל הוא כי "בהעדר נסיבות מיוחדות, אין צידוק לכך שבעל דין שזכה במשפט ייצא בחסרון כיס וישא בעצמו אפילו מקצת ההוצאות שנאלץ להוציאן" ראו כב' השופט עמית בע"א 4299/17 **עליזה ויצמן נ' חברת חלקה 51 בגוש 7060 בע"מ)**(פורסם בנבו, 08.10.2020)(להלן:"עניין ויצמן"; (וזאת בהמשך לכב השופטת ברלינר בע"א 9466/05 **שוויקי נ' מדינת ישראל,** [פורסם בנבו] בפסקה 31 (16.3.2008) (להלן: **עניין שוויקי)**;. ברם, התקנות מחדדות את העובדה שנקודת המוצא , אינה בהכרח נקודת הסיום. מקום שבו בחינת התנהלות בעלי הדין מצביעה על שעברו את הרף של "שימוש לרעה בהליך" רשאי בית המשפט להגיע לתוצאה שאינה משפה את הזוכה.

ג. התכלית שנייה של ההוצאות לפי התקנות החדשות, הינה קיום איזון בין עקרונות יסוד שאינם מתמצים באינטרס בעל הדין שכנגד והיא מעוגנת סעיף 151(ב) הקובע כדלקמן: " (ב) החלטת בית המשפט בעניין פסיקת ההוצאות ושיעורן תבטא את האיזון הראוי שבין הבטחת זכות הגישה לערכאות, הגנה על זכות הקניין של הפרט ושמירה על שוויון בין בעלי הדין." התקנות החדשות מעגנות לראשונה במפורש את הצורך באיזון הזה שקודם לכן נקבע בפסיקה. ראו כב' השופט מרזל בבג"ץ 891/05 **תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בי נ' הרשות המוסכמת למתן רשיונות יבוא(** 30.06.2005) כעולה גם מדברי ההסבר לתקנות . מסתבר בעיני, בגדר האיזון הזה יש כיום מקום להתחשב **בגדר זכות הגישה לערכאות ב"נגישות הציבור** למערכת בתי המשפט " שמהווה חלק מהגדרת האינטרס הציבורי כאמור בתקנה 5.

ד. התכלית השלישית של ההוצאות לפי התקנות החדשות, היא קיום תקנות ומניעת שימוש לרעה בהליכי משפט, מגלמת את הצורך להתחשב במיוחד באינטרס הציבורי הנוגע לכלל המתדיינים.התכלית הזאת מעוגנת בסעיף 151(ג) הקובע כדלקמן :" (ג) סבר בית המשפט שבעל דין עשה שימוש לרעה בהליכי משפט או לא מילא אחר תקנות אלה, רשאי הוא לחייבו בהוצאות לטובת הנפגע או לטובת אוצר המדינה ובנסיבות מיוחדות אף את בא כוחו.". את סעיף 151(ג) יש לקרוא בצוותא חדא ,עם הגדרת "שימוש לרעה בהליך השיפוטי" שעוגן לראשונה בתקנה 4 הקובעת כלדלקמן :" . לא יעשה בעל דין או בא כוחו שימוש לרעה בהליכי משפט ובכלל זאת **פעולה בהליך שמטרתה או תוצאתה לשבשו**, להשהותו או להטריד בעל דין, **לרבות פעולה בלתי מידתית לאופי הדיון, לעלותו או למורכבותו**." מבחינת יחסי הגומלין שבין התכליות- בית המשפט נדרש לאיזון הנכון בנסיבות הענין אולם לטעמי קיימת התראהמכך שימוש לרעה מסמיך להטיל הוצאות על המשתמש לרעה גם אם התוצאה אינה משפה את בעל הדין בהתאם לתוצאת המשפט .בכך מושם דגש לא רק על התוצאה המהותית אלא על העלות הדיונית

ה. משום שהטלת הוצאות עקב שימוש לרעה מכוח תקנה 151(ג) מותנית בהתקיימות שימוש לרעה לפי תקנה 4 אתייחס בקצרה למובנו של שימוש לרעה בתקנות החדשות הנחלקת לשניים לרישא המעגן איסור כללי, ולהתייחסות מיוחדת לשתי פעולות שבהמשך ההגדרה .

כעולה מהגדרת "שימוש לרעה בהליך משפטי":

1. הרישא לתקנה 4 - מעגן איסור כללי על "שימוש לרעה בהליכי משפט" הרלבנטי ל"רשימה פתוחה" של מצבים ואינו מצומצם לסיטואציה ספציפית. האיסור הזה, תואם את הפסיקה שקדמה לתקנות החדשות ושגזרה את האיסור על שימוש לרעה, מחובת בעל דין להפעיל את הזכויות וחיובים שבכללי הפרוצדורה האזרחית בדרך מקובלת ובתום לב דיוני, בסבירות ובהגינות ובמידתיות. ראו למשל כב' השופטת ביניש בבש"א 6479/06 **בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' משה שנפ** (פורסם בנבו, 15.01.2007) ; כב' השופט גרוניס ברע"א 4224/04 **בית ששון בע"מ נ' שיכון עובדים והשקעות בע"מ,** נט(6) 625, בסוף פסקה 9 (2005)**; על הפעלה במידתיות ראו גם כב' השופט זילרבטל ברע"א 646/14 אשטרום חברת קבלנות בע"מ נ' ניו קופל בע"מ) פורסם בנבו, 08.05.2014)(להלן:"עניין אשטרום") ;** להרחבה ראו **בעניין שבתאי;**
2. הפעולה הראשונה שמודגשת בהיותה מובאת במפורש בגדר שימוש לרעה היא – פעולה בהליך **שמטרתה** או **תוצאתה** לשבשו, להשהותו או להטריד בעל דין. ודוק, לפי נוסח סעיף 4, לצורך שימוש לרעה די בכך שתוצאת הפעולה היא לשבשו, להשהותו או להטריד בעל דין. זאת, גם אם לא הוכח שזאת הייתה מטרת הפעולה.
3. **3.** הפעולה השנייה שמובאת במפורש בגדר שימוש לרעה בהליכי המשפט –כלולה בהגדרת ה"ריבוי" לפעולה הראשונה והיא "לרבות פעולה **בלתי מידתית** לאופי הדיון, לעלותו או למורכבותו." .לטעמי , במקרה שלפני קל לזהות שהפעולות בלתי מידתיות במובהק .התקנות אינן כוללות הגדרה למידתיות בכל אופן המידתיות תבחן ביחס למידות ההליך הנבחן גם לרקע אבחנות המפורטות בתקנות עצמן בין הליכים, בשים לב למדדי זמן,מספרי הליכים, היקף כתבי טענות, יעילות,שווי נושא, הבדל בין ערכאות ועוד מנסיבות הענין.פעולה שאינה מידתית ביחס להליך רגיל, היא לכאורה בבחינת קל וחומר לא מידתית להליך מהיר.יוער כי, קיום האבחנות בגוף התקנות מקל על אומדן החריגה מהמידתיות אך אינו שולל שקול דעת להחליט מבחינות נוספות לגבי מה ראוי .השוו לענין סופר מדיק שבו נקבע שבית המשפט רשאי להשית הוצאות לטובת אוצר המדינה גם כשהיקף כתבי הטענות לא נקצב מראש אולם :" כאשר כתב הטענות או נספחיו חורגים במידה קיצונית מן הראוי," כיום בחינת המידתיות היא בראי האיזונים החדשים בתקנות החדשות . אך גם לכך רלבנטית הפסיקה קודמת ולמשל **בענין אשטרום** שבו נאמר כי:" גם מימוש זכות דיונית צריך להיעשות על-פי עקרון המידתיות, במידה שאינה עולה על הנדרש במכלול הנסיבות (ובהן, בין היתר – סוג ההליך, שווי נשוא ההליך, מיהות בעלי הדין, מועד היווצרות העילה נושא ההליך, סוג הנזק: גוף או רכוש וכיוצ"ב, אופי הזכות הנפגעת, הסוגיה המשפטית בה מדובר, טיב הטענות הערעוריות, השלכות הרוחב שיש להכרעה במחלוקת ומספר הערכאות שכבר דנו בנושא). חריגה ממשית מעקרון המידתיות עלולה במקרים מסוימים לעלות כדי שימוש לרעה בהליכי משפט ועילה לחיוב בהוצאות, אף לאוצר המדינה, שכן מהלך כאמור גורם לעומס מיותר על מערכת המשפט ולפגיעה באותם מתדיינים המנהלים הליכים לגיטימיים והממתינים ליומם בבית המשפט, כשהטיפול בעניינם משתהה ונדחה נוכח הצורך לעסוק בהליכי סרק. זו המשמעות האמיתית של הביטוי השחוק "זמנו היקר של בית המשפט", שלאמיתו של דבר הוא זמנו היקר של ציבור המתדיינים ולא של בית המשפט, שאינו אלא נאמנו של ציבור זה, וזמנם של אותם בעלי דין נמסר כפקדון בידיו ואין הוא רשאי למחול בשמם על השחתתו לשווא. "אגב, כיום מעבר להיקף כתבי טענות כפרמטר להתרשמות כללית, הרי שמסמכים מסויימים שאינו ממלאים דרישת תקנות עלול מראש, בסנקציה קשה יותר אם לא יתקבל מחמת תקנה 33 .

הפעולה השניה "מתכתבת " עם הצורך במניעת פגיעה בעקרון היסוד של הליך שיפוטי ראוי והוגן המעוגן בתקנה 2, עם איזון האינטרסים שבתקנה 5 הבוחן גם את הצורך במהירות , יעילות ובחיסכון במשאבי זמן ועלויות.יצוין שבתקנות נקבע במפורש שתוצאת שימוש לרעה עשויה להיות כשלעצמה מחיקת כתב טענות כעולה מתקנה 42 אולם מסתבר שבמקרים מיוחדים, עלול שימוש לרעה להיות "נימוק אחר" לדחיתת תביעה לנוכח נוסח תקנה 43 שאינו משנה את הדין הקודם ולגביו ראו בי' זוסמן סדרי הדין האזרחי) מהדורה 7, ש' לוין עורך, 1995) שבו נכתב בעמוד 400:. ובכך יש למעשה ביטוי לתוצאות המגוונות של שימוש לרעה בהליך מכוח הפסיקה. ולהרחבה ראו בענין שבתאי. עקב חומרת האיסור על שימוש לרעה בהליך על בעל דין המשתמש לרעה בהליך לדעת שהוא צפוי לסיכון, שלא יקבל הוצאותיו.

69. החידוש העיקרי השלישי שקבעו התקנות החדשות בסוגיות ההוצאות, הוא בכך שהעניקו במפורש סמכות לחיוב בנסיבות מיוחדות בהוצאות לטובת אוצר המדינה לא רק על בעל דין אלא גם, בנסיבות מיוחדות על בא כוחו של בעל דין וזאת במקרה של שימוש לרעה או אי קיום תקנות.
70. החידוש העיקרי הרביעי שקבעו התקנות החדשות לגבי ההוצאות הוא בהתייחסות הספציפית למצבים המצדיקים בעיני מתקין התקנות את הטלת ההוצאות.
התייחסות ספציפית כזאת קיימת לגבי פסק דין במעמד צד אחד, מחמת העדר הגנה והוא מעוגן בסעיף 154. אשר מחיל כלל בדבר חיוב בשיעור שכר טרחה לפי התעריף המינימאלי המומלץ זולת אם החליט בית המשפט לחרוג ממנו. אין התייחסות דומה לפסק דין בהעדר התייצבות.
71. החידוש החמישי שקבעו התקנות החדשות לגבי ההוצאות הוא בכך שעל בעל דין לפרט את ההוצאות באופן מפורש ובפירוט כדרישת תקנה 155(א), והן יפסקו ככלל על ידי השופט הבקי בהתנהלות ההליך שלפניו ולא על ידי הרשם לפי תקנה 155 (ג).

התקנות החדשות הרחיבו את הסמכות לפסוק הוצאות לטובת אוצר המדינה:

72. הסמכות לפסוק הוצאות לטובת אוצר המדינה שהוקנתה במפורש **בתקנות החדשות** נחזית כרחבה יותר, מהסמכות שהוקנתה במפורש **בתקנות מהתשמ"ד**. ההוצאות נתפסות כאמצעי ניהולי נוסף, וכמענה חלקי משלים נוסף, אך חשוב לאינטרס הציבורי עליו מופקד בית המשפט.
73. יש מצבים שבהם לא די בהוצאות לטובת אחד הצדדים שלעיתים מוחלים זה לזה. היו מקרים שבהם נמצא שיש צורך להטיל מרות ומשמעת.

סוגי מקרים לפסיקת הוצאות לטובת אוצר המדינה בתקנות החדשות:

74. לפי התקנות החדשות, הסמכות הרחבה לפסוק הוצאות לאוצר המדינה, קיימת באחד או יותר מארבעה סוגי המקרים המרכזיים כדלהלן:

א. סוג המקרים הראשון - המקים סמכות להטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה הוא כשקיימת "הארכת דיון" בכל הליך שלא לצורך, באמצעות טענות סרק או ב"כל דרך אחרת" וזאת מכוח תקנה 156 .בלשון התקנה קיימת התייחסות ל"שיעור שימצא לנכון בנסיבות העניין", פרמטר מרכזי הוא על פניו מידת הארכת הדיון שלא לצורך.
זה מכבר הכירה הפסיקה בחשיבות הטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה כ"**כלי ניהולי, שיש לו אף פן שניתן לכנותו משמעתי**" לביטוי "הארכת דיון שלא לצורך" שנקבע בעבר בתקנה 514 מהתשמ"ד, נתנה פרשנות מרחיבה משום הרציונל שביסודו ונקבע להארכת דיון יחשב גם מקרה בו "בו בעל דין גורם לבזבוז זמן שיפוטי בלא הצדקה, אף אם אין מדובר בדיון בעל-פה ואף אם אובדן הזמן הוא בעצם היזקקותו של בית המשפט להליך" (הדגשה לא במקור א.ב.). ראו כב' השופט גרוניס ברע"א 1514/06 **תדיראן מוצרי צריכה בע"מ נ' אמיר שהי שאול** (פורסם בנבו, 24.04.2006) (להלן: "**עניין תדיראן**"). **שאול)**
בעניין תדיראן לא הסתפק בית המשפט בהבהרת הפן העקרוני, אלא הציג רשימה לא ממצה של דוגמאות לשימוש בסמכות הכללית בכללם גם: **א.** הגשת ערעור נטול בסיס. **ב.** חריגה מהיקף סכומים. **ג.** ניסוח לקוי. **ד.** התנהגות רשלנית של בעל דין.
בעניין תדיראן הובעה עמדה שלפיה עצם הטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה לא תעשה "באופן שיגרתי, הדבר ייעשה רק כאשר בעל דין חרג בצורה קיצונית מן המקובל וגרם לכך שבית המשפט נאלץ לבזבז את זמנו לריק".
לגבי שיעור ההוצאות לטובת המדינה נאמר, כי "שיעורו של סכום ההוצאות ראוי אף הוא להיקבע במידה ובמתינות". עם זאת ולצד האזהרה כבר לפני התקנות החדשות, ריבוי תופעות שגזלו מהזמן הציבורי עמד בית המשפט העליון על התגברות הצורך בשימוש במכשיר ההוצאות לטובת אוצר המדינה כעולה **מענין סופר מדיק** .

ב. סוג המקרים השני - המסמיך להטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה שמהווה לכאורה המחשה של הסוג הראשון, הוא סוג המצבים הספציפיים. על הסוג הזה נמנית סדרת מצבים ספציפיים, בגינם נקבעה והודגשה במפורש האפשרות, להטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה. בכך, הודגשה החשיבות של אותם המצבים להבטחת אינטרס הציבור ודומה שנוצרה התראהסטטוטורית מפני הצדדים שאי הקפדה על קיומם עלול להביא להוצאות לטובת אוצר המדינה. ימים יגידו, האם לגבי סוג המצבים הספציפיים אלה תהיה נטייה להטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה. בגדר סוג המקרים הזה מעניינת במיוחד , בהקשר שלפנינו התייחסות הספציפית המתירה הטלת הוצאות לטובת במדינה בהקשר של פניות לשינוי מועד דיון. תקנה 175א(ז)קובעת, כי "(ז) בית המשפט רשאי לחייב את הפונה בהוצאות לטובת בעל הדין שכנגד או לטובת אוצר המדינה אם סבר שהנסיבות מצדיקות זאת.". לטעמי מההסמכה הספציפית הזאת משתמעת, בבחינת קל וחומר, הסמכות להטלת הוצאות אלה במקרה של העמדה בפני עובדה בה אין התייצבות, בלא כל פניה קודמת צודקת. אגב, דוגמה מובהקת אחרת היא של אי העלאה בהזדמנות הראשונה של טענות שבכוחן לסלק תביעה כולה או מקצתה על הסף כמו בסעיף 29 שברור שהעלאתן בהזדמנות ראשונה עשויה לחסוך משאב ציבורי והארכת דיון. דוגמה אחרת, היא אי מילוי הוראות פרק ד הנוגע ל"דיון מקדמי בין בעלי הדין ופגישת מהו"ת" תקנה 38 (ב)) בכך מודגשת נחיצות וחשיבות הפרק והדיון המקדמי העולה מדברי גם בדברי ההסבר. העדרו עלול לפחות לסרבל דיון.

ג. סוג המקרים השלישי - המקים סמכות להטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה - הוא באם קיים "שימוש לרעה בהליכי משפט", מכוח תקנה 151 (ג) רישא, לתקנות אלה כהגדרתו הרחבה בגדר סעיף 4 לתקנות והיא נותחה לעיל .

ד. סוג המקרים הרביעי - המקים מכות להטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה הוא בהתקיים נסיבה הכללית ולפיה "לא מילא אחר הוראות תקנות אלה" וזאת מכוח תקנה 151(ג) סיפא. יצוין שלגבי שני סוגי המקרים האחרונים, המעוגנים בתקנה 151(ג) קיימת הסמכות המפורשת להטלת החיוב "בנסיבות מיוחדות" על בא כוחו של בעל דין. זאת בחריגה מהכלל לפיו בעל הדין הוא זה שיחויב בהוצאות.

75. אגב, לעיתים המענה לפגיעה באינטרס הציבורי אינו יכול להתמצות בהוצאות לטובת אוצר המדינה. כאמור **בעניין טטיאנה**: "בשים לב לנקודת האיזון החדשה, אל מול האינטרס הציבורי, לא באותה קלות תספיק תרופת ההוצאות הכספיות ,ובשיעור שנהג בעבר. למעשה, דומה ש"תרופת ההוצאות" יעילה יותר, ב"מרשם" התרופות המשפטיות לטובת בעל דין ספציפי, אך פחות יעילה כתרופה על הפגיעה באינטרס הציבור".

הערה על הנסיבות המיוחדות בהן יוטל חיוב בהוצאות על בא כוחו של בעל דין שלטעמי לא מתקיימות במקרה דנן:

76. כאמור, בתקנה 151(ג) קיימת הסמכות המפורשת להטלת החיוב "בנסיבות מיוחדות" על בא כוחו של בעל דין. זאת בחריגה מהכלל לפיו בעל הדין הוא זה שיחויב בהוצאות. כעולה מדברי ההסבר לתקנות החדשות המדובר בנסיבות מיוחדות בהן יש התנהלות בעייתית של בא כוחו של בעל דין, כאשר אין הצדקה לכך שבעל דיון יישא בעצמו בעלות התנהלות בא כוחו. ימים יגידו כיצד משליך העיגון המפורש של סמכות על היקף השימוש בכלי הדרסטי של חיוב בא כוחו של בעל דין בהוצאות . תקנה 151(ג) מגלמת לכאורה לפחות אזהרה כלפי עורכי דין מהשימוש לרעה בהליך השיפוטי והרתעה מפניו, אך דומני שיש לנהוג כנקודת מוצא במתינות רבה בשימוש בכלי הזה.
77. לצורך פרשנות התקנות החדשות רלבנטית גם הפסיקה שהכירה זה מכבר, באפשרות להטלת הוצאות אישיות על פרקליט. זאת, מכוח הסמכות הטבועה המוקנית לבית המשפט על מנת שיוכל למלא את תפקידו. הסמכות לחיוב עורך דין הופעלה עקב דרך ניהול הדיון, ואופן ייצוג הלקוח על ידו. נקבע שסמכות לחיוב עורך דין בהוצאות אישיות קיימת לא רק בשל התנהגות באולם המשפטים (כולל התבטאויות בעל פה), אלא אף בשל התנסחות בלתי הולמת בכתבי בי-דין המוגשים לבית המשפט. .היא מסייעת להטיל מרות ומשמעת, ראו כב' השופט גרוניס ברע"א 9570/10 **מיכאל לוי נ' אלבר כהן** (פורסם בנבו, 26.01.2011) .כך למשל,הסמכות להוצאות אישיות על עורך הופעלה למשל על מי שהגיש, לדעת בית המשפט, עתירות חסרות שחר עע"מ 2294/12 **דניאל וגנר נ' מדינת ישראל**, פסקה 3 (פורסם בנבו, 11.09.2013). כאמור, כיום, לפי תקנות החדשות, קיימת, הסמכה חדשה להוצאות לטובת אוצר המדינה עקב אי קיום הוראות פרק ד. פרק ד מהווה כיום חלק מההליך המשפטי אף אם הוא נוגע להתרחשות מחוץ לאולם המשפט אם אי קיום הוראותיו יעלה ,חלילה ,עד כדי "נסיבות מיוחדות" של אי קיום הוראות ושימוש לרעה תקום הסמכות בתקנה 151(ג). עם זאת, אזכיר שככלל הסמכות החריגה הזאת שאינה מיועדת לחול על התנהגות של פרקליט מחוץ לבית המשפט. ראו כב' השופט גרוניס בע"מ 3778/12 **עו"ד אירינה גלפנבויים נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.09.2014).
78. אדגיש - שחרף העיגון המפורש בתקנות של סמכות לחיוב בהוצאות אישיות, ונוכח הגבלתן ל"נסיבות מיוחדות", יש להשתמש בסמכות הזאת במתינות רבה ביותר, ואך רק באותם מקרים חריגים ויוצאי דופן אשר אכן מבססים נסיבות מיוחדות המצדיקות לחייב את עורך הדין בעצמו ומכיסו . עמדתי זאת מתיישבת ם מדברי ההסבר שלפיהם , יש לעשות שימוש זהיר בסמכות לבל תיווצר "הרתעת יתר של עורכי הדין ותפגע בייצוג שניתן ללקוחותיהם". ימים יגידו כיצד ישפיע העיגון המפורש של הסמכות על השימוש בה ועל הזהירות מפני שימוש יתר.

ה. מן הכלל אל הפרט:

ה1 דין הבקשה לביטול פסק הדין הנוסף שניתן עקב מחדל הנתבע להידחות:

איחור בבקשה ללא כל הסבר המצדיק זאת:

79. ראשית, הבקשה לביטול פסק הדין הוגשה כמעט שנה לאחר שניתן. גם על המבקש דנן היה להגיש בתקופה שנקצבה בלשון התקנה ולא אחריה. המבקש לא התייחס לעיתוי ההמצאה הפורמאלית ואף שתק לגבי עיתוי הידיעה על מועד פסק הדין. המבקש לא פירט ולא ביסס טעם להאריך מועד וממילא אין טעם מיוחד כנדרש להארכת מועד שנקבע בחיקוק.
80. כאמור, בבקשה שהגיש הנתבע מטעמו, לפני הבקשה המוסכמת הייתה טענה מעורפלת על מצב חירום הנוגע לקורונה. אולם, לא הוסבר מדוע המצב הזה רלבנטי, לבקשה והכיצד מנע בקשה בכל אחד מהימים שחלפו, מעת פסק הדין או מדוע הגיש את הבקשה בחלוף תקופה הארוכה מפי 10 מהתקופה שנקצבה בדין.
81. כאמור **בענין טטיאינה**, כשמדובר בהליך מהיר ומזורז, מראש, ישנה משנה חשיבות לעיתוי הפעולה של המבקש ביטול להסרת המחדל. אותה תקופה קלנדרית ב"ציר הזמן הכרונולוגי" הזהה להליך רגיל ולהליך מהיר, עשויה להיות בעלת משמעות קשה יותר ב"ציר הזמן הדיוני" בהליך מהיר. אף אם אין זה שיקול בלבדי.

העדר תצהיר:

82. שנית, לא צורף תצהיר לבקשה של הנתבע ואף לא לבקשה המוסכמת לצורך תימוכין בעובדות המתוארות באף אחת מהן.

העדר הצבעה על טעם לביטול מחובת צדק:

83. שלישית, למעלה מהנחוץ הבקשה היא לפי כותרתה לביטול "מטעמי צדק". ברם כאמור אין טענה להעדר המצאה של הודעה על מועד הדיון או להעדר ידיעה של מועד הדין ואין כל אינדיקציה לפגם אחר . להיפך, הסתבר שהנתבע ידע על מועד הדיון. בבקשה המוסכמת, שלא נתמכה בתצהיר הנתבע טען, כי "בשל טעות אנוש לא נרשם מועד הדיון ביומו של ב"כ המבקש". ודוק -המדובר ב"שידור חוזר" של טענה דומה שנאמרה גם כשלא הייתה התייצבות לדיון ביום 2.4.19. אז ב"כ התובעת הודיע בשם הנתבע: "דיברתי עם עורך דין... הוא אמר לי שהוא לא יודע מהדיון כי התיק הזה היה בטיפול שותף שלו.. אז הוא מבקש לדחות את הדיון למועד אחר", ביום 2.4.19 לפנים מהדין נקבע מועד חדש בהחלטה מפורשת שבין התריעה מהתנהגות זאת משנאמר: "שהיה מקום למעקב אחר מועד הדיון מצד הנתבע בפרט לאחר שהייתה התייחסות לדברים בדיון קודם" (עמוד 4 לפרוטוקול מיום 2.4.19). גם לדיון הקודם, לא התייצב הנתבע למרות ידיעתו עליו, ולמרות שבקשת הדחיה שהגיש עו"ד שאדי בסמיכות לכך, וערב יום כיפור לא התקבלה כעולה מפרוטוקול מיום 20.9.18. לאף אחד מהדיונים הנתבע עצמו לא התיצב. הנתבע לא סתר הצהרה נחרצת וברורה של ב"כ התובעת לפרוטוקל ולפיה "זאת פעם שלישית שאין התייצבות, יש לי אישור מסירה. אני באופן אישי עדכני אותו שיש דיון", יתירה מכך ב"כ התובעת אף צינה התנהלות שהייתה כרוכה באי התייצבותו לדיונים קודמים (עמוד 6 לפרוטוקול מיום 19.11.19).
84. מכאן שאין כל טעם לביטול מחובת הצדק להיפך. אך מעבר לכך אראה שאין טעם לביטול גם מתוקף שיקול דעת בית המשפט וזאת כעולה הן מבדיקת הנאמר לגבי סיבת המחדל, והן והרבה למעלה מהנחוץ כעולה מהנאמר לגבי סיכוי הצלחת המבקש, אם יבוטל פסק הדין והוא יורשה להתגונן במשפט.

העדר הסבר לסיבת המחדל מהתייצבות:

85. רביעית - פסק הדין ניתן, בהעדר התייצבות לפיכך, ועל פי הפסיקה העקבית חייב המבקש להסביר לבית בתצהיר להמשפט, את סיבת המחדל מהתייצבות, ומדוע להיעתר עתה, לבקשתה לביטול פסק הדין. אגב, למעלה מהנחוץ גם לא ברור היחס בין סעיף 2 לבקשת הנתבע מיום 1.11.20 לבין סעיף 3 לבקשה המוסכמת. זאת מעבר לכך שכלל לא הוגש תצהיר של בעל הדין או של בא כוחו .

זלזול בהליכים:

86. חמישית, המבקש גילה בהתנהלותו זלזול בהליכים. אי התייצבותו לדיון שבו ניתן פסק הדין בעייתית במיוחד בשים לב לכך שלא התייצב אליו לאחר שתי הפעמים הקודמות שבהן לא התייצב ולאחר שידע שכבר ניתן פסק דין נגדו בעבר ולא פעל בהתאם להחלטות חוזרות ונשנות. התנהגותו גלתה זלזול בבעל הדין שכנגד ובהליך המשפטי שאותו שיבש פעם אחר פעם. בהתנהגותו הרצידיביסטית התעלם מהזדמנויות יוצאות דופן שנתנו בפרט בהליך מזורז כהליך מהיר כבר על ידי הרשם.

סיכוי הגנה קלושים יחסית:

87. למעלה מהנחוץ, שישית, אציין שכאמור, לא די בטענה בעלמא לגבי סיכוי הגנה. הטענה לא פורטה כנדרש בבקשה שהגיש הנתבע בעצמו ב1.11.20 .
88. שביעית, אף אם אתעלם מהעדר תצהיר קיים קושי בטיעון העובדתי. הטענה גם בבקשה הזאת, מתמקדת במישור הנפרד שבין הנתבע למעביד אין כל טענה לסיכוי הגנה בטענה שמופיעה בכתב ההגנה, להעדר חבות כלפי הרכב שנפגע לפנים מחמת עצירתו הפתאומית. כאמור לעיל בכתב ההגנה צצה טענה חדשה לעומת הטענה שבגינה ביקש, התובע לבטל את פסק דין הראשון שניתן על ידי כב' הרשם אז בהעדר הגנה למרות שהרשם ציין במפורש את הצורך להתייחס לסיכוי ההגנה . אזכיר בהקשר הזה גם את **האיסור על טיעון עובדתי סותר** וזאת גם בראי איסור השימוש לרעה בהליכי משפט.
89. שמינית, אף אם אתייחס, הרבה למעלה מהצורך, רק לטענות המצויות בכתב ההגנה הטענות מוקשות. הטענה העיקרית שהופתע מעצירה לפנים מוקשית לפחות מההיבטים הבאים: **א.** התובע לא העלה טענה עובדתית בדבר הפתעה מעצירת פתאום בבקשות לביטול שקדמו לכתב ההגנה גם לאחר שהרשם הורה להתייחס לסיכוי ההגנה **ב.** הטענה שהופיעה בכתב ההגנה מוקשית מבחינה מהותית, במישור שמול התובעת. זאת כי לנהג העובד אחריות אישית ועצם קיומה של אחריות שילוחית של מעביד לא שוללת את אחריותו האישית של העובד כעולה מהוראה מפורשת של סעיף 16 סיפא **לפקודת הנזיקין (נוסח חדש)** שלפיה: "האמור בסעיף 13 אינו גורע מחבותו של העובד על מעשה שעשה". **ג.** הטענה לאחריות הרכב לפנים מוקשית גם מבחינה ראייתית, לפי הפסיקה שקבעה לגבי נסיבות של פגיעה מאחור "חזקה עובדתית" ולפיה: "עצם הפגיעה מלמדת, לכאורה, על אחריותו לתאונה". חזקה זאת לא נסתרה בנסיבותינו להיפך הדברים הוכחו על בסיס ראיות שהוצגו. ראו כב' השופט שוהם בע"פ 4498/14 **שחר גרידיש נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 13.05.2015).
90. עם זאת, כמובן שאין בהחלטה זאת כדי למנוע כל תביעה **נפרדת**, כנגד המעסיק ככל שיש לה בסיס בדין.
91. סיכומה של נקודה זאת הוא שדינה של הטענה לביטול מחובת צדק ואף מכוח שיקול הדעת המסור לבית המשפט להדחות מכל וכל.

ה2 אי הטלת הוצאות נוספות כלפי התובעת והטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה:

הותרת ההוצאות לטובת בעל הדין כפי שנפסקו בפסק הדין שלא בוטל:

92. הוצאות לשיפוי הנתבע נפסקו בגדר פסק הדין שנותר על כנו. לא ראיתי לשנות את הסכום שנפסק שם הואיל ולצורך הוצאות יש להתחשב בסדרת הפרמטרים שבתקנות, כלומר לא רק בתוצאות ההליך, אלא, בין היתר גם, בהתנהלות שני בעלי הדין. התובעת פעם אחר פעם "שיתפה פעולה" בהתייצבות על דעת הצד האחר, בהגשת בקשות לביטול ועוד חרף המשאבים היקרים שהתחייבו מכך ועתה נדחתה הבקשה של הנתבע כשלעצמו ואף הבקשה המוסכמת הנוכחית (זאת לאחר שבעבר התקבלה בקשה מוסכמת קודמת בגין המחדל מלהגיש כתב הגנה התקבלה).

הטלת הוצאות לטובת אוצר המדינה אך בשיעורים נבדלים בשים לב לתרומה השונה לסרבול המופלג:

93. במקרה שלפני הנתבע "חרג בצורה קיצונית מן המקובל וגרם לכך שבית המשפט נאלץ לבזבז את זמנו לריק"(השוו לענין תדיראן).
94. ראינו שהנתבע שיבש את ההליך בשלבים דיונים שונים, במשך שנים, במגוון דרכים. אזכיר את השלבים הבאים: **א.** בשלב כתבי הטענות כשלא הוגש כתב הגנה כדין. **ב.** הוגשו בקשות ביניים חוזרות ונשנות לביטול שלא במועדים הקצובים בדין, תוך ניצול אורכות נדיבות ביותר מצד הרשם. **ג.** בהמשך לאחר שנקבע דיון, לא הייתה התייצבות מצד הנתבע להליכים פעם אחר פעם ומתוך התעלמות חוזרת ונשנית מהחלטות. כאמור בראי התקנות החדשות זהו מקרה שבאופן ספציפי מצדיק הוצאות משנקבע בסעיף 175א(ז) "(ז) בית המשפט רשאי לחייב את הפונה בהוצאות לטובת בעל הדין שכנגד או לטובת אוצר המדינה אם סבר שהנסיבות מצדיקות זאת."
95. לשון אחרת, הייתה,למרבה הצער "הארכת דיון" ממשית ובוטה, הן בגדר ההליך העיקרי, והן בגדר הליכי הביניים המרובים, וברור שהתקיימה תקנה 156.
96. יתירה מכך, סברתי שמתקיים סעיף 151(ג), כי המבקש "עשה שימוש לרעה בהליכי משפט או לא מילא אחר תקנות אלה". זאת הואיל, וניתן וההתנהגות המתוארת באה בגדר שתי הפעולות המפורטות בהגדרת איסור על שימוש לרעה בהליך השיפוטי שבסעיף 4 לעקרונות היסוד :לפחות הייתה כאן פעולה ש"**תוצאתה** לשבשו, להשהותו או להטריד בעל דין".ימים יגידו מהו הרף שיידרש לצורך הוכחת פעולה ש"מטרתה לשבשו.." התנהלות התובע מקיימת בעליל את הגדרת הריבוי בסעיף 151(ג): "לרבות פעולה **בלתי מידתית לאופי הדיון, לעלותו או למורכבותו**". קיימת חומרה דיונית קיימת כי ל מדובר בהליך שאמור היה להיות "ההליך מהיר" ושהוא פשוט מאד ביסודו.
97. לטעמי מגולמת אזהרה בתקנות החדשות, ובעקרונות שביסודן שלפיה התנהלות מעין זאת תגרור הוצאות, אך למרות זאת הצדדים נדרשו להסביר מדוע לא יוטלו הוצאות. לא ניתן בעיני הסבר שבכוחו להניא מכך. לא מצאתי בשלב זה

להטיל הוצאות אישיות על ב"כ הנתבע וזאת לנוכח הזהירות והמתינות הנדרשת בטרם הפעלת כלי זה . .עם זאת, אין בהחלטה כדי להתייחס לטענת ב"כ הנתבע להתנהגות פסולה של הנתבע כלפיו.

ו.סוף דבר:

98. מכל האמור לעיל, דין הבקשה להידחות. המבקש יישא בהוצאות לטובת אוצר המדינה בסך של 1200 ₪. לפנים והמשיבה בסך של 400 ₪. לפנים מהדין אין צו להוצאות נוספות וזאת בשים לב לאי קיום תקנות, להתנהלות מכבידה שהאריכה פעם אחר פעם שלא לצורך דיון בהליך מהיר.
ניתנה היום, ד' שבט תשפ"א, 17 ינואר 2021, בהעדר הצדדים.

חתימה